Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ELEANOR SHARPSTON
esitatud 17. märtsil 2016[1]

Kohtuasi C-63/15

Mehrdad Ghezelbash
versus
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Rechtbank Den Haag (Haagi esimese astme kohus, Madalmaad), kohtumaja 's-Hertogenbosch)

Varjupaik — Rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamine — Vastutava liikmesriigi määramise kriteeriumid — Määruse (EL) nr 604/2013 artikli 27 lõike 1 tõlgendamine — Õigus vaidlustamisele või läbivaatamisele

Sissejuhatus

1. Käesolev eelotsusetaotlus, mille on esitanud Rechtbank Den Haag, kohtumaja 's-Hertogenbosch (Haagi esimese astme kohus, Madalmaad) (edaspidi „eelotsusetaotluse esitanud kohus"), ja kohtuasi C-155/15: Karim on omavahel seotud. Kummaski püüab varjupaigataotleja vaidlustada oma asukohaliikmesriigi pädevate asutuste otsust anda ta üle teisele riigile, kes on kokkuleppel esimesena nimetatud liikmesriigiga võtnud endale vastutuse varjupaigataotluse läbivaatamise eest. Nendes kohtuasjades tekib oluline küsimus. Kas määrus nr 604/2013 (edaspidi „Dublini III määrus")[2] on – nagu sellele eelnenud määrus nr 343/2003 (edaspidi „Dublini II määrus")[3] – puhtalt riikidevaheline süsteem, mis ei võimalda ühel varjupaigataotlejal niisugust otsust vaidlustada? Või saab selline isik nüüd Dublini III määruse artikli 27 lõike 1 alusel taotleda vaidlustamise või läbivaatamise menetluse algatamist üleandmisotsuse vaidlustamiseks selle alusel, et III peatüki kriteeriume vastutava liikmesriigi määramiseks on valesti kohaldatud?

2. Kuna kummagi varjupaigataotleja kaebuse faktilised asjaolud on erinevad, ei ole ka tekkivad eriküsimused samad. Sellepärast esitan samal päeval kaks ettepanekut.

1 — Algkeel: inglise.

2 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (uuesti sõnastatud) (ELT 2013, L 180, lk 31).

3 — Nõukogu 18. veebruari 2003. aasta määrus (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (ELT 2003, L 50, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 109).

3. Euroopa ühine varjupaigasüsteem (edaspidi „varjupaigasüsteem“) sisaldab mitmeid meetmeid, sealhulgas määrusi, mille eesmärk on kiiresti määrata isiku varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik. Neid meetmeid üheskoos nimetatakse „Dublini süsteemiks“.[4] Kui kolmanda riigi kodanik on seotud rohkem kui ühe liikmesriigiga (näiteks kuna ta saabub Euroopa Liitu ühe liikmesriigi kaudu, kuid esitab varjupaigataotluse teises riigis), on vaja määrata, milline liikmesriik vastutab tema varjupaigataotluse läbivaatamise eest. Vastutava liikmesriigi määramise kriteeriumid on sätestatud Dublini III määruses ranges hierarhias (edaspidi „III peatüki kriteeriumid“). Kui liikmesriik, kus varjupaigataotlus esitati, asub nende kriteeriumide alusel seisukohale, et selle taotluse läbivaatamise eest vastutab teine liikmesriik, võib esimesena nimetatud riik paluda, et teine riik võtaks varjupaigataotleja tagasi (või võtaks ta vastu). Kui see küsimus on lahendatud, kohaldatakse varjupaigataotluse läbivaatamisele asjakohases varjupaigasüsteemi õigusaktis[5] sätestatud eeskirju.

4. Euroopa Kohus on kohtuasjas Abdullahi[6] Dublini II määruse artikli 19 lõiget 2 käsitledes otsustanud, et olukorras, kus liikmesriik nõustub varjupaigataotleja vastu võtma, on üleandmisotsuse vaidlustamise või läbivaatamise alused piiratud. Õieti saab varjupaigataotleja sellise otsuse vaidlustada vaid siis, kui ta tugineb liikmesriigi varjupaigamenetluses ja varjupaigataotlejate vastuvõtutingimustes esinevatele süsteemsetele puudustele, mis kujutavad endast tõsist ja tõendatud alust arvamaks, et varjupaigataotlejat võidakse tõepoolest kohelda ebainimlikult või alandavalt Euroopa Liidu inimõiguste harta[7] artikli 4 tähenduses

5. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kas kohtuotsus Abdullahi on Dublini III määruse kontekstis jätkuvalt kohaldatav ja kas niisugusel isikul nagu M. Ghezelbash ei ole seetõttu võimalik vaidlustada III peatüki kriteeriumide kohaldamine selle määruse artikli 27 lõike 1 alusel algatatavas vaidlustamise või läbivaatamise menetluses.

Õiguslik raamistik

Harta

6. Artikkel 18 tagab õiguse varjupaigale pagulasseisundit käsitleva 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni[8] ja aluslepingute kohaselt.

4 — Praegu on olulised õigusaktid järgmised: 1) Dublini III määrus, millega on asendatud Dublini II määrus; 2) komisjoni 2. septembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1560/2003, millega kehtestatakse üksikasjalikud rakenduseeskirjad määrusele (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (ELT 2003, L 222, lk 3; ELT eriväljaanne 19/06, lk 200) – see määrus asendati osaliselt Dublini III määrusega ning seda muudeti oluliselt komisjoni 30. jaanuari 2014. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 118/2014, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1560/2003 (ELT 2014, L 39, lk 1) (edaspidi „rakendusmäärus“); ning 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 603/2013 („Eurodaci määrus“). Olulisi üksikasju sellest määrusest käsitlen (seal, kus asjakohane) oma ettepanekus kohtuasjas Karim.

5 — Nende õigusaktide hulka kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/32/EL rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta (ümber sõnastatud) (ELT 2013, L 180, lk 60) (edaspidi „menetluste direktiiv“) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ümber sõnastatud) (ELT 2011, L 337, lk 9) (edaspidi „kvalifitseerumisdirektiiv“). Selle direktiiviga tunnistati kehtetuks ja asendati alates 21. detsembrist 2013 nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/83/EÜ miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu kohta (ELT 2004, L 304, lk 12; ELT eriväljaanne 19/07).

6 — Kohtuotsus Abullahi, C-394/12, EU:C:2013:813, punktid 60 ja 62.

7 — ELT 2010, C 83, lk 389 (edaspidi „harta“).

8 — Alla kirjutatud Genfis 28. juulil 1951 ja jõustunud 22. aprillil 1954 (*Recueil des traités des Nations unies*, 189. kd, lk 150, nr 2545, 1954), täiendatud 31. jaanuaril 1967 New Yorgis sõlmitud pagulasseisundi protokolliga, mis jõustus 4. oktoobril 1967 (edaspidi „Genfi konventsioon“).

7. Artikli 47 esimeses lõigus on sätestatud, et igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.[9]

8. Artikli 52 lõikes 3 on ette nähtud, et hartas sisalduvate „[…] selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad [inimõiguste konventsiooniga] tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud. See säte ei takista liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist“.

Dublini süsteemi ülevaade

9. 15. juunil 1990 kirjutasid Euroopa ühenduste liikmesriigid (keda oli tollal 12) alla Dublini konventsioonile.[10] Kuna EÜ artikli 63 lõike 1 punkt a kohaselt tuli Dublini konventsioon hiljem asendada ühenduse õigusaktiga, võeti vastu Dublini II määrus.[11] Selle määruse III peatükk (artiklid 5-14) sisaldas kriteeriume varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramiseks. Artikli 19 lõikes 2 oli sätestatud: „ Lõikes 1 osutatud otsus sisaldab põhjendust. See sisaldab üleandmise teostamistähtaega ja vajaduse korral teavet selle kohta, kuhu ja millal taotleja peaks ilmuma, kui ta reisib vastutavasse liikmesriiki omal käel. Selle otsuse võib edasi kaevata või taotleda selle uut läbivaatamist. Otsuse edasikaebamine või selle uuesti läbi vaatamine ei peata üleandmise teostamist, välja arvatud juhul, kui kohtud või pädevad asutused ei otsusta siseriikliku õiguse kohaselt teisiti.“

Dublini määrus

10. Dublini II määrusesse tehti mitmeid materiaalõiguslikke muudatusi; ning suurema selguse huvides sõnastati see määrus ümber Dublini III määruseks. Viimati nimetatud määruse põhjendustes on järgmised eesmärgid:

— selge ja toimiva menetluse sisseseadmine varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramiseks;[12]

— selline menetlus peaks põhinema erapooletutel kriteeriumidel, mis on õiglased nii liikmesriikide kui ka asjaomaste isikute seisukohast; eelkõige peaks see võimaldama kiiresti määrata vastutav liikmesriik, et tagada tegelik juurdepääs rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele ja mitte seada ohtu rahvusvahelise kaitse taotluste kiire menetlemise eesmärki;[13]

— varjupaigasüsteemi instrumentide esimest faasi arvestades, tehes samal ajal kogemuste põhjal vajalikke parandusi, et tõhustada Dublini süsteemi ja selle süsteemi alusel taotlejatele pakutavat kaitset, tuleks läbi viia ulatuslik toimivuskontroll, mis hõlmaks Dublini süsteemi õiguslikku, majanduslikku ja sotsiaalset mõju, sealhulgas selle mõju põhiõigustele;[14]

9 — Harta artiklis 47 ettenähtutele vastavad õigused on sätestatud Euroopa inimõiguste konventsiooni (edaspidi „inimõiguste konventsioon“) artiklites 6 ja 13.

10 — Konventsioon, mis käsitleb Euroopa ühenduste liikmesriigis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määramist (edaspidi „Dublini konventsioon“; EÜT 1997, C 254, lk 1), jõustus 1. septembril 1997. Enne seda kuupäeva olid kokkulepped varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramise eest ette nähtud Schengeni kokkuleppe rakenduskonventsiooni (EÜT 2000, L 239, lk 19) VII peatükis vastavalt 26. aprillil 1994 alla kirjutatud protokollile.

11 — Dublini II määrus muutus Taanis kohaldatavaks alates 2006. aastast vastavalt Euroopa Ühenduse ja Taani Kuningriigi vahelisele lepingule, mis käsitleb kriteeriumide ja mehhanismide kehtestamist selle riigi määramiseks, kes vastutab Taanis või mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest, ning sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteemi kehtestamist Dublini konventsiooni tõhusa kohaldamise eesmärgil (ELT 2006, L 66, lk 38). Dublini III määruse suhtes ei ole vastavat lepingut sõlmitud ning see määrus ei ole Taanile kohustuslik. ELL-ile ja ELTL-ile lisatud protokolli nr 21 – Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes – artikli 3 ja artikli 4a lõike 1 kohaselt on need liikmesriigid teatanud soovist osaleda Dublini III määruse vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

12 — Põhjendus 4.

13 — Põhjendus 5.

14 — Põhjendus 9.

— selleks et tagada asjaomaste isikute õiguste tõhus kaitse, tuleks vastutavale liikmesriigile üleandmise otsustega seoses ette näha õiguslikud tagatised ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, kooskõlas eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47; rahvusvahelise õiguse täitmise tagamiseks peaks tõhus õiguskaitsevahend hõlmama nii kõnealuse määruse kohaldamise kui ka selle liikmesriigi õigusliku ja tegeliku olukorra hindamist, kuhu taotleja üle antakse.[15]

11. Määruse põhjendused sisaldavad ka järgmisi avaldusi seoses Dublini III määruse kohaldamisalasse kuuluvate isikute kohtlemisega: „[…] on liikmesriigid seotud oma kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest õigusaktidest, sealhulgas Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohasest väljakujunenud kohtupraktikast“;[16] „[…] määruses austatakse põhiõigusi ning järgitakse eeskätt [hartas] tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige püütakse käesoleva määrusega tagada harta artikliga 18 tagatud varjupaigaõiguse ja artiklites 1, 4, 7, 24 ja 47 tunnustatud õiguste täielik täitmine. […]“[17].

12. Artikkel 2 sisaldab järgmisi asjakohaseid määratlusi:

„a) „kolmanda riigi kodanik“ – isik, kes ei ole liidu kodanik EL-i toimimise lepingu artikli 20 lõike 1 tähenduses ning kes ei ole sellise riigi kodanik, kes osaleb käesolevas määruses Euroopa Liiduga sõlmitud lepingu alusel;

b) „rahvusvahelise kaitse taotlus“ – [kvalifitseerumisdirektiivi] artikli 2 punktis h määratletud rahvusvahelise kaitse taotlus;

c) „taotleja“ – kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kes on esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse, mille suhtes ei ole lõplikku otsust veel tehtud;

d) „rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamine“ – taotluse läbivaatamine või rahvusvahelise kaitse taotluse üle otsustamine pädevate asutuste poolt kooskõlas [menetluste direktiiviga] ja [kvalifitseerumisdirektiiviga], välja arvatud menetlused vastutava liikmesriigi määramiseks käesoleva määruse kohaselt;

[…]

m) „viisa“ – liikmesriigi luba või otsus, mida nõutakse selles või mitmes liikmesriigis läbisõiduks või viibimise eesmärgil sisenemiseks. […]“

13. Artiklis 3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid vaatavad läbi selliste kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute rahvusvahelise kaitse taotlused, kes taotlevad rahvusvahelist kaitset mõne liikmesriigi territooriumil, sealhulgas piiril või transiidialal. Taotluse vaatab läbi üks liikmesriik, kelleks on III peatükis sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav liikmesriik.

2. Kui käesolevas määruses loetletud kriteeriumide põhjal ei saa vastutavat liikmesriiki määrata, vastutab taotluse läbivaatamise eest esimene liikmesriik, kellele rahvusvahelise kaitse taotlus esitati.

15 — Põhjendus 19.

16 — Põhjendus 32.

17 — Põhjendus 39.

Kui taotlejat ei ole võimalik üle anda liikmesriigile, kes algselt määrati vastutavaks, sest on piisavalt alust arvata, et selle taotluse läbivaatamise menetluses on süsteemsed vead ning taotlejate vastuvõtutingimused selles liikmesriigis võivad endaga kaasa tuua ebainimliku või alandava kohtlemise Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses, jätkab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viiv liikmesriik III peatükis sätestatud kriteeriumide kontrollimist, et teha kindlaks, kas üks järgmistest kriteeriumidest võimaldab määrata mõne muu liikmesriigi vastutavaks liikmesriigiks.

Kui üleandmine ei ole võimalik käesoleva lõike alusel ühelegi liikmesriigile III peatükis sätestatud kriteeriumide alusel või esimesele liikmesriigile, kus taotlus esitati, saab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viivast liikmesriigist vastutav liikmesriik.

[…]“

14. Artikli 4 pealkiri on „Õigus saada teavet“. Artikli 4 lõike 1 punktist d tulenevalt peavad liikmesriigid teavitama taotlejaid nende õigusest üleandmisotsus vaidlustada ja vajaduse korral taotleda selle otsuse peatamist.

15. Artikli 5 lõikega 1 on kehtestatud õigus isiklikule vestlusele, et hõlbustada vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust, ning kohustada pädevaid asutusi korraldama niisugust isiklikku vestlust taotlejaga. Selle vestluse võib ära jätta muu hulgas juhul, kui „taotleja on pärast artiklis 4 osutatud teabe saamist edastanud juba teiste vahendite abil teabe, mis on vajalik vastutava liikmesriigi määramiseks. Liikmesriik, kes vestluse ära jätab, annab taotlejale võimaluse esitada ülejäänud lisateabe, mis on vajalik vastutava liikmesriigi korrektseks määramiseks, enne kui võetakse vastu otsus anda taotleja üle vastutavale liikmesriigile vastavalt artikli 26 lõikele 1“.[18] Isiklik vestlus peab toimuma aegsasti ja igal juhul enne, kui tehakse otsus anda taotleja üle vastutavale liikmesriigile.[19]

16. III peatüki pealkiri on „Vastutava liikmesriigi määramise kriteeriumid“. Kriteeriumide tähtsusjärjestus on ette nähtud artiklis 7, kus on sätestatud:

„1. Vastutava liikmesriigi määramise kriteeriume kohaldatakse käesolevas peatükis esitatud järjestuses.

2. Käesolevas peatükis esitatud kriteeriumide kohaselt määratakse vastutav liikmesriik olukorra põhjal, mis valitses hetkel, mil taotleja esitas esimest korda rahvusvahelise kaitse taotluse mõnele liikmesriigile.

3. Selleks et kohaldada artiklites 8, 10 ja 16 sätestatud kriteeriume, peavad liikmesriigid kaaluma kõiki olemasolevaid tõendeid seoses liikmesriigi territooriumil viibivate taotleja pereliikmete, sugulaste või teiste perekonda kuuluvate isikute kohta, tingimusel et nimetatud tõendid esitatakse enne, kui rahuldatakse mõne teise liikmesriigi taotlus võtta asjaomane isik vastu või võtta ta tagasi, võttes aluseks vastavalt artiklid 22 ja 25, ning et taotleja varasemate rahvusvahelise kaitse taotluste suhtes ei ole esimest sisulist otsust veel tehtud.“

17. Kriteeriumide tähtsusjärjestuse tipus on perekondlikud kaalutlused. Kui taotleja on saatjata alaealine, on vastutav liikmesriik see liikmesriik, kus viibib seaduslikult tema pereliige või õde-vend.[20] Täisealise taotleja korral on vastutav liikmesriik see, kus viibib seaduslikult tema pereliikmeid.[21] Kui kumbki kriteerium ei ole kohaldatav, määratakse vastutavaks esimene liikmesriik, mille kaudu taotleja Euroopa Liitu saabus.

18 — Artikli 5 lõike 2 punkt b.

19 — Artikli 5 lõige 3.

20 — Artikli 8 lõige 1. Otsused tuleb teha lapse parimates huvides (vt lisaks artikli 6 lõige 1).

21 — Artiklid 9, 10 ja 11. Vt samuti artikkel 16, mis käsitleb liikmesriikide kaalutlusõigust küsimuses, kas võtta vastutus teistest pereliikmetest sõltuvate varjupaigataotlejate eest.

18. Artiklis 12 on asjakohased järgmised sätted:

„1. Kui taotlejal on kehtiv elamisluba, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest elamisloa välja andnud liikmesriik.

2. Kui taotlejal on kehtiv viisa, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest viisa välja andnud liikmesriik, välja arvatud juhul, kui viisa anti välja mõne muu liikmesriigi nimel vastavalt esindamist käsitlevale kokkuleppele, nagu see on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määruse (EÜ) nr 810/2009 (millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri)[22] artiklis 8. Sel juhul vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest esindatud liikmesriik.

[…]

4. Kui taotlejal on vaid üks või mitu elamisluba, mille kehtivusaeg on lõppenud vähem kui kaks aastat tagasi, või üks viisa või mitu viisat, mille kehtivusaeg on lõppenud vähem kui kuus kuud tagasi, ja mõni nimetatud dokumentidest on tal võimaldanud siseneda mõne liikmesriigi territooriumile, kehtivad lõiked 1, 2 ja 3 seni, kuni taotleja ei ole liikmesriikide territooriumilt lahkunud.

Kui taotlejal on üks või mitu elamisluba, mille kehtivusaeg on lõppenud rohkem kui kaks aastat tagasi, või üks viisa või mitu viisat, mille kehtivusaeg on lõppenud rohkem kui kuus kuud tagasi, ja mõni nimetatud dokumentidest on tal võimaldanud siseneda mõne liikmesriigi territooriumile ja ta ei ole liikmesriikide territooriumilt lahkunud, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest liikmesriik, kus taotlus esitati.

5. Asjaolu, et elamisluba või viisa anti välja väljamõeldud või vale identiteedi või valede, võltsitud või kehtetute dokumentide alusel, ei välista vastutust liikmesriigi jaoks, kes elamisloa või viisa välja andis. Elamisloa või viisa välja andnud liikmesriik ei ole siiski vastutav, kui ta suudab tõendada, et pärast elamisloa või viisa väljaandmist pandi toime pettus.“

19. Artikli 17 lõike 1 kohaselt ja erandina artikli 3 lõikest 1 „võib iga liikmesriik otsustada läbi vaadata rahvusvahelise kaitse taotluse, mille on talle esitanud kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, isegi kui käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide kohaselt ei vastuta ta selle läbivaatamise eest“.[23]

20. Artiklis 18 on sätestatud vastutava liikmesriigi kohustused. Nende hulka kuulub taotleja tagasivõtmine olukorras, kus: 1) tema taotlus on läbivaatamisel ja ta on esitanud taotluse mõnes muus liikmesriigis või viibib elamisloata mõne muu liikmesriigi territooriumil;[24] 2) ta on läbivaatamise käigus taotluse tagasi võtnud ja esitanud taotluse muus liikmesriigis;[25] või 3) tema taotlus on tagasi lükatud ja ta on esitanud taotluse mõnes muus liikmesriigis või viibib elamisloata mõne muu liikmesriigi territooriumil.[26] Niisugustel juhtudel peab vastutav liikmesriik rahvusvahelise kaitse taotluse läbi vaatama või viima selle läbivaatamise lõpule.[27]

21. Varjupaigataotleja tagasivõtmise menetlusi reguleerivad VI peatüki sätted. Vastutava liikmesriigi määramise menetlus peab algama niipea kui võimalik.[28] Kui liikmesriik, kellele on esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus, leiab, et taotluse läbivaatamise eest vastutab mõni muu liikmesriik, võib ta võimalikult kiiresti ja igal juhul kolme kuu jooksul pärast taotluse esitamise kuupäeva paluda sellisel

22 — (ELT 2009, L 243, lk 1)

23 — Kui liikmesriik otsustab taotluse läbi vaadata artikli 17 lõike 1 alusel, muutub ta vastutavaks liikmesriigiks. Seda sätet on lühemalt nimetatud ka „suveräänsusklausliks“.

24 — Artikli 18 lõike 1 punkt b.

25 — Artikli 18 lõike 1 punkt c.

26 — Artikli 18 lõike 1 punkt d. Artikli 18 lõike 1 punkte b–d tuleb käsitleda koostoimes artiklitega 23, 24, 25 ja 29.

27 — Artikli 18 lõige 2.

28 — Artikli 20 lõige 1.

muul liikmesriigil taotleja vastu võtta.[29] Palve saajaks olev liikmesriik peab kontrollima kõiki asjaolusid vastavalt vajaduse korrale ja tegema taotleja vastuvõtmiseks esitatud palve suhtes otsuse kahe kuu jooksul palve saamisest.[30] Vastutava liikmesriigi määramise menetluses kasutatakse otseseid ja kaudseid tõendeid.[31] Asjakohased otsesed ja kaudsed tõendid on näidatud rakendusmääruses.[32]

22. Artiklis 26 on sätestatud:

„1. Kui palve saajaks olev liikmesriik nõustub taotleja või muu artikli 18 lõike 1 punktis c või d osutatud isiku vastu võtma või tagasi võtma, teatab palve esitajaks olev liikmesriik asjaomasele isikule otsusest anda ta üle vastutavale liikmesriigile ning vajaduse korral ka otsusest jätta ta rahvusvahelise kaitse taotlus läbi vaatamata. Kui asjaomast isikut esindab õigusnõustaja või muu nõustaja, võib liikmesriik teavitada kõnealusest otsusest asjaomase isiku asemel nimetatud õigusnõustajat või muud nõustajat ning vajaduse korral edastada otsuse asjaomasele isikule.

2. Lõikes 1 osutatud otsus sisaldab teavet olemasolevate õiguskaitsevahendite kohta, sealhulgas õiguse kohta taotleda vajaduse korral täitmise peatamist, samuti tähtaegade kohta, mida kohaldatakse selliste õiguskaitsevahendite kasutamise suhtes ja üleandmise teostamise suhtes ning vajaduse korral teavet selle kohta, kuhu ja millal asjaomane isik peaks ilmuma, kui ta reisib vastutavasse liikmesriiki omal käel.“[33]

23. Artiklis 27 on sätestatud:

„1. Taotlejal või muul artikli 18 lõike 1 punktis c või d osutatud isikul on õigus tõhusale õiguskaitsele üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.

2. Liikmesriigid näevad ette mõistliku tähtaja, mille jooksul asjaomane isik võib kasutada oma lõike 1 kohast õigust tõhusale õiguskaitsele.“

24. Kui taotleja vaidlustab üleandmisotsuse või algatab selle läbivaatamise vastavalt artikli 27 lõikele 3, on liikmesriikidel mitmeid kohustusi selle isiku õiguste tagamisel. Sealhulgas: 1) nähakse ette, et taotleja jääb asjaomasesse liikmesriiki, kuni selguvad vaidlustamise või läbivaatamise tulemused,[34] ja 2) tagatakse taotlejale võimalus saada õigusabi ning taotluse korral antakse tasuta õigusabi, kui asjaomane isik ei suuda tasuda sellega seotud kulusid. Siiski, „[p]iiramata meelevaldselt õigusabi kasutamist, võivad liikmesriigid sätestada, et tasuta õigusabi või esindamist ei võimaldata, kui pädeva asutuse või kohtu hinnangul ei ole vaidlustamisel või läbivaatamisel ilmseid eduvõimalusi“.[35]

25. Artiklis 37 on sätestatud, et kui liikmesriigid ei suuda lahendada Dublini III määrusega seotud küsimuses tekkinud vaidlust, võivad nad rakendada lepitusmenetlust.

29 — Artikli 21 lõige 1.

30 — Artikli 22 lõige 1.

31 — Artikli 22 lõige 2.

32 — Artikli 22 lõige 3.

33 — Dublini III määruse artikli 26 lõige 1 on prantsuse keeles järgmine: „Lorsque l'État membre requis accepte la prise en charge ou la reprise en charge d'un demandeur ou d'une autre personne visée à l'article 18, paragraphe 1, point c) ou d), l'État membre requérant notifie à la personne concernée la décision de le transférer vers l'État membre responsable et, le cas échéant, la décision de ne pas examiner sa demande de protection internationale. […]“ Mulle näib, et see viitab selgemini kui ingliskeelne tekst sellele, et liikmesriik võib ühes ja samas otsuses ühendada nii üleandmisotsuse kui ka (paralleelse) otsuse jätta taotleja varjupaigataotlus läbi vaatamata.

34 — Artikli 27 lõik 3 punktid a ja b.

35 — Vastavalt artikli 27 lõiked 5 ja 6.

Faktilised asjaolud, menetlus ja eelotsuse küsimused

26. Iraani kodanik M. Ghezelbash taotles 4. märtsil 2014 Madalmaades varjupaika. Madalmaade ametiasutused tegid päringu liidu viisainfosüsteemi [36] ja said teada, et Prantsuse ametiasutused olid andnud talle 17. detsembril 2013 viisa, mis kehtis nimetatud kuupäevast kuni 11. jaanuarini 2014. 7. märtsil 2014 palusid Madalmaade ametiasutused Prantsuse ametiasutustelt, et need tema varjupaigataotlust menetleksid. Prantsuse ametiasutused andsid 5. mail 2014 nõusoleku seda teha. Nii lükkasid Madalmaade ametiasutused M. Ghezelbashi taotluse 21. mail 2014 tagasi, tehes samal ajal otsuse ta Prantsusmaale üle anda. M. Ghezelbash esitas 22. mail 2014 selle otsuse peale kaebuse ja taotles esialgset õiguskaitset.

27. M. Ghezelbash tunnistab, et ta kasutas 18. detsembril 2013 viisat, mille olid välja andnud Prantsuse ametiasutused. Enda väitel veetis ta Pariisis siiski kõigest ühe öö ja naasis seejärel Iraani. Ajakirjanikuna oli ta reisinud Pariisi tööasjus, et teha reportaaž lauajalgpalli turniirist. Ta läks 19. detsembril 2013 tagasi Iraani, sest Iraan otsustas viimasel hetkel turniirist kõrvale jääda.

28. M. Ghezelbashil ei olnud kuni 15. veebruarini 2014 koduriigis probleeme. Ta lahkus Iraanist 20. veebruaril 2014 ja reisis Türgi kaudu Madalmaadesse, kuhu ta jõudis 1. märtsil 2014. Tema passi, milles olid Prantsusmaa ametiasutuste löödud asjakohased saabumis- ja lahkumistempel detsembrist 2013, oli konfiskeerinud Sepah-e Pasdaran-e Enqelab-e Eslami (Iraani revolutsiooniline kaardivägi) ning ta ei olnud hoidnud alles muid tõendeid oma reiside kohta, sest tollal ei olnud tal vajadust seda teha. Tema valduses on siiski muid dokumente, mis tõendavad tema versiooni sündmustest. Need dokumendid on tõend tema tööandjalt, arstitõend ja allkirjastatud leping kinnistu müügi kohta. M. Ghezelbash väidab, et see müügileping koostati 10. jaanuaril 2014, mil ta oli Iraanis, ja et ta pidi selle lepingu sõlmimiseks isiklikult kohal olema ja et ta tõepoolest kirjutas sellele alla. Kõik need tõendid (edaspidi „kaudsed tõendid“) esitati Madalmaade ametiasutustele 28. mail 2014 *pärast seda*, kui Prantsuse ametiasutused olid teatanud, et nad nõustuvad võtma vastutuse M. Ghezelbashi varjupaigataotluse läbivaatamise eest.

29. M. Ghezelbash väitel tuleb tema taotlus läbi vaadata pikendatud varjupaigamenetluses, [37] et tal oleks võimalik esitada dokumentide originaalid ja et Madalmaade ametiasutused saaksid need läbi vaadata. Ta ei taotlenud varjupaika Prantsusmaal ja Prantsuse ametiasutused ei olnud ühelgi hetkel vastutavad niisuguse tema poolt esitatud taotluse läbivaatamise eest.

30. Madalmaade ametiasutused on seisukohal, et Dublini III määruse artikli 12 lõike 4 kohaselt vastutavad M. Ghezelbashi varjupaigataotluse läbivaatamise eest Prantsuse ametiasutused järgmistel põhjustel. Esiteks andsid nad M. Ghezelbashile 17. detsembril 2013 viisa. Teiseks nõustus Prantsusmaa võtma vastutuse tema taotluse läbivaatamise eest. Kolmandaks saab selle nõusoleku vaidlustada üksnes piiratud alustel, mis on ette nähtud Dublini III määruse artikli 7 lõikes 3 (nimelt pereliikmete või muude sugulaste viibimine teatava liikmesriigi territooriumil), ning käesoleval juhul ei ole see asjakohane. Neljandaks ei ole M. Ghezelbash tõendanud, et ta lahkus liikmesriikide territooriumilt ja et ta pärast seda reisis Iraanist (Türgi kaudu) Madalmaadesse. Tema esitatud kaudsed tõendid ei kinnita tema väiteid lõplikult. Viiendaks ei olnud Madalmaade ametiasutused kohutatud seda teavet Prantsuse ametiasutustele edasi andma, sest M. Ghezelbash ei väitnud otseselt, et Prantsusmaa kohustused olid Dublini III määruse artikli 19 lõike 2 kohaselt ära langenud. [38]

36 — Vt nõukogu 8. juuni 2004. aasta otsus 2004/512/EÜ viisainfosüsteemi (VIS) kehtestamise kohta (ELT 2004, L 213, lk 5), eeskätt selle artikkel 1.

37 — Madalmaade avaldatud teabelehelt nähtub, et harilikult annab pädev siseriiklik asutus hinnangu selle kohta, kas taotleja vastab varjupaigaõiguse alusel tähtajalise elamisloa andmise tingimustele vastavalt „üldisele varjupaigataotlemise korrale“. Ent kui pädevatel asutustel on vaja rohkem aega, võidakse kasutada „pikendatud varjupaigamenetlust“.

38 — Käsitlen seda sätet oma ettepanekus kohtuasjas Karim.

31. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et paludes Prantsusmaal võtta vastutus M. Ghezelbashi eest, toimisid Madalmaade ametiasutused ennatlikult. Nad läksid oma tegevuses vastuollu Dublini III määruse artikliga 21, kuna nad ei andnud Prantsusmaa kolleegidele edasi kaudseid tõendeid, mis M. Ghezelbash oli esitanud selle kinnituseks, et ta pöördus pärast Prantsusmaal viibimist tagasi Iraani. Nimetatud määruse artiklist 22 kinnipidamiseks pidanuks Prantsuse ametiasutustel olema võimalus arvestada neid kaudseid tõendeid selle kindlaksmääramisel, kas Prantsusmaa vastutab M. Ghezelbashi varjupaigataotluse läbivaatamise eest. Tõepoolest on see teave selle hinnangu andmisel äärmiselt oluline.

32. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et teatavad M. Ghezelbashi esitatud tõendid olid vastuolulised ja et seetõttu ta ei suutnud tõendada, et ta oli liikmesriikide territooriumilt lahkunud. Muud tema esitatud dokumendid (nende seas arstitõend ja müügileping) aga olid tõesti kaudsed tõendid, millest võis esmapilgul eeldada, et ta oli pärast ilmselt põgusat Prantsusmaa-sõitu Iraani tagasi pöördunud.

33. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arusaama kohaselt otsustas Euroopa Kohus kohtuasjas Abdullahi, et varjupaigataotleja, kes on esitanud kaebuse otsuse peale jätta tema taotlus läbi vaatamata, ei saa vaidlustada III peatüki kriteeriumide kohaldamist vastutava liikmesriigi määramiseks, kui palve saanud liikmesriik on nõustunud ta tagasi võtma. Nende kriteeriumide kohaldamine puudutab üksnes riikidevahelist suhet palve esitanud liikmesriigi ja palve saanud liikmesriigi vahel.

34. Arvestades aga Dublini III määrusega sisse seatud muudatusi, millega tugevdati varjupaigataotlejate kohtulikku kaitset, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas muudetud III peatüki kriteeriumid annavad nüüd aluse kaebuse esitamiseks üleandmisotsuse peale sama määruse artikli 27 lõike 1 tähenduses.

35. Niisiis küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus:

„1. Kui kaugele ulatub [Dublini III määruse] artikkel 27, vajaduse korral koosmõjus sama määruse põhjendusega 19?

Kas varjupaigataotlejal on sellises olukorras nagu käesolev - kus välismaalane saab alles pärast varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutavaks tunnistamise palve rahuldamist sellest palvest teada ja esitab tõendid, mis võivad viia järeldusele, et varjupaigataotluse läbivaatamise eest ei vastuta mitte palve saajaks olev liikmesriik, vaid palve esitajaks olev liikmesriik, ja palve esitajaks olev liikmesriik jätab viidatud dokumendid kontrollimata ja palve saajaks olevale liikmesriigile edastamata - viidatud artikli kohaselt õigus kasutada (tõhusat) õiguskaitsevahendit [Dublini III määruse] III peatükis nimetatud vastutava riigi määramise kriteeriumide kohaldamise vaidlustamiseks?

2. Kas juhul, kui välismaalane ei saa [Dublini III määruse] ega [Dublini II määruse] alusel põhimõtteliselt tugineda vastutava liikmesriigi määramise kriteeriumide väärale kohaldamisele, kui palve saajaks olev liikmesriik on vastuvõtmispalve rahuldanud, on õige vastustaja käsitus, et erandit sellest põhimõttest saab teha vaid perekonnaga seotud olukordades [Dublini III määruse] artikli 7 tähenduses, või on mõeldavad ka muud erilised faktid või asjaolud, mille alusel võib välismaalane tugineda vastutava liikmesriigi määramise kriteeriumide väärale kohaldamisele?

3. Kas juhul, kui teisele küsimusele vastatakse nii, et lisaks perekonnaga seotud olukordadele võib välismaalane tugineda vastutava liikmesriigi määramise kriteeriumide väärale kohaldamisele ka muudes olukordades, võivad [eespool punktides 31-33] [39] kirjeldatud faktilised ja muud asjaolud kujutada endast selliseid erilisi faktilisi ja muid asjaolusid?“

39 — Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab oma kolmandas küsimuses enda eelotsusetaotluse punktile 12.

36. Oma kirjalikud seisukohad esitasid M. Ghezelbash, Tšehhi Vabariik, Prantsusmaa, Madalmaad ja Euroopa Komisjon. Kohtuistungil, mis peeti 15. detsembril 2015, esitasid needsamad menetlusosalised, välja arvatud Tšehhi Vabariik oma suulised seisukohad.

Hinnang

Sissejuhatavad märkused

37. Varjupaigasüsteem rajaneb eeldusel, et kõik selle osalisriigid peavad kinni põhiõigustest, sealhulgas Genfi konventsioonil ja inimõiguste konventsioonil põhinevatest õigustest ning liikmesriigid saavad – ja neil tulekski – üksteist tagatava kaitse taseme suhtes usaldada. Dublini III määrus võeti vastu sellest vastastikuse usalduse põhimõttest lähtuvalt, et tõhustada varjupaigataotluste menetlemist ja hoida ära süsteemi toimimise takerdumist eri liikmesriikide ametiasutuste kohustuse tõttu menetleda ühe ja sama taotleja esitatud eri taotlusi ning et suurendada varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramisel õiguskindlust ja hoida ära nn varjupaiga taotlemiseks kõige soodsama riigi otsimist (*forum shopping*). Praktikas on kõigi nende meetmete põhieesmärk kiirendada taotluste menetlemist nii varjupaigataotlejate kui ka osalisriikide huvides. [40]

38. Pooled on nõus, et M. Ghezelbashi varjupaigataotlus kuulub Dublini III määruse kohaldamisalasse. Seega tuleb tema taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramisel kohaldada selle määruse III peatükis sätestatud kriteeriume. [41]

39. Kui varjupaigataotleja on seotud kahe või enama liikmesriigiga, määratakse vastutav liikmesriik ennekõike riikidevahelises menetluses. [42] Seetõttu ei kuulu sellesse menetlusse asjaomase isiku eelistuste või soovide arvessevõtmine. [43] Määruse süsteemis on sellest üldisest reeglist siiski mitu erandit.

40. Esiteks peavad liikmesriigid III peatüki kriteeriume kohaldades (vajaduse korral) arvesse võtma taotleja pereliikmete viibimist liidu territooriumil, enne kui liikmesriik nõustub täitma palve taotleja tagasi või vastu võtta. [44]

41. Teiseks, kui taotlejat ei ole võimalik teisele liikmesriigile üle anda, sest on piisavalt alust arvata, et selle liikmesriigi varjupaigamenetluses ja taotlejate vastuvõtutingimustes on süsteemseid puudusi, millega võib kaasneda harta artikli 4 tähenduses ebainimliku või alandava kohtlemise oht, peab vastutavat liikmesriiki määrav liikmesriik kontrollima, kas III peatüki kriteeriumide kohaselt saab vastutavaks liikmesriigiks määrata mingi muu liikmesriigi. [45]

42. Kolmandaks jääb igale liikmesriigile nn suveräänsusklausli kohaselt kaalutlusõigus otsustada taotlus läbi vaadata, isegi kui ta ei ole III peatüki kriteeriumide alusel kohustatud seda tegema. Peale selle võib liikmesriik paluda teiselt liikmesriigilt taotleja vastuvõtmist selleks, et humaansetel kaalutlustel pereliikmeid taasühendada, isegi kui see teine liikmesriik ei ole määruse artiklites 8-11 ja 16 sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav liikmesriik. Niisugustel juhtudel on vaja asjaomaste isikute kirjalikku nõusolekut. [46]

40 — Kohtuotsus NS, C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, punktid 78 ja 79.

41 — Artiklid 1 ja 3.

42 — Vt nt kohtuotsus Puid, C-4/11, EU:C:2013:740, punktid 27-29.

43 — Vt nt kohtuotsus Puid, C-4/11, EU:C:2013:740, punktid 32-34.

44 — Artikli 7 lõige 3. Vt lisaks artikkel 8, mis käsitleb alaealisi, ning artiklid 9-11 seoses pereliikmetega.

45 — Vt artikli 3 lõike 2 teine lõik.

46 — Artikli 17 lõige 2.

43. Nendest eranditest ilmneb, et Dublini III määruse raamistik võimaldab mõningases ulatuses arvesse võtta taotleja konkreetset olukorda ja seisukohti küsimuses, milline riik peaks tema varjupaigataotluse läbi vaatama. Siiski näib, et ükski nendest eranditest ei ole kohaldatav M. Ghezelbashile, ja eelotsusetaotlusest ei nähtu, et ta püüab ühelegi neist tugineda.

Esimene küsimus

44. Laiem küsimus, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus oma esimeses küsimuses üles tõstab, puudutab Dublini III määruse artikli 27 lõike 1 tõlgendamist ja kohaldamisala koostoimes põhjendusega 19. Kas varjupaigataotlejal on õigus vaidlustada III peatüki kriteeriumide kohaldamine liikmesriigi poolt või taotleda selle läbivaatamist? Esimese küsimuse raames soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus ka vastust konkreetsemale küsimusele, mis puudutab M. Ghezelbashi juhtumi asjaolusid. Käsitlen seda allküsimust oma ettepaneku punktides 85-90.

45. M. Ghezelbash ja Tšehhi Vabariik märgivad, et kuigi varjupaigataotleja ei saanud – pärast Euroopa Kohtu otsust Abdullahi – Dublini II määruse artikli 19 lõike 2 alusel vaidlustada seda, kuidas III peatüki kriteeriume kohaldati, on olukord nüüd Dublini III määruse artikli 27 lõikest 1 tulenevalt muutunud. Tšehhi Vabariik toonitab siiski, et tema arvates ei ole taotlejal üldjuhul õigust valida, milline liikmesriik tema varjupaigataotlust menetleb.

46. Nii Prantsusmaa kui ka komisjon viitavad samuti kohtuotsusele Abdullahi ja märgivad, et M. Ghezelbashil ei ole jätkuvalt õigust kaevata III peatüki kriteeriumide kohaldamise peale. Põhimõtteliselt ei ole oluline, milline liikmesriik tema taotluse läbi vaatab. Artikli 27 lõige 1 on kohaldatav üksnes juhul, kui Dublini III määrus annab konkreetseid materiaal- või menetlusõigusi, millele taotleja saab tugineda, milles omakorda kajastub (nõutav) teatavate põhiõiguste kaitse. Määruse artikli 12 lõige 4, millel üleandmisotsus põhines, ei ole niisugune säte ja M. Ghezelbash ei tugine muude sellest määrusest tulenevate materiaal- või menetlusõiguste kaitsele. Prantsuse valitsus märgib samuti, et määruse artikli 27 lõikel 1 põhineva vaidlustamise või läbivaatamise esemeks saab olla üksnes üleandmisotsus, mitte palve saanud liikmesriigi (käesoleval juhul Prantsusmaa) nõusolek vaadata läbi rahvusvahelise kaitse taotlus.

47. Madalmaade valitsus on seisukohal, et kui kohaldada kohtuotsust Abdullahi, ei saa varjupaigataotleja vaidlustada III peatüki kriteeriumide kohaldamist ega seda, kuidas asjaomane liikmesriik on otsusele jõudnud, isegi kui taotleja väidab, et vaidluse all on hartaga tagatud põhiõigus, mida on määruses sõnaselgelt mainitud. Mis tahes muu tõlgendus viivitaks varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramist. See oleks vastuolus Dublini III määruse eesmärgiga.

Kohtuotsus Abdullahi

48. S. Abdullahi oli Somaalia kodanik, kes saabus esmalt Kreekasse Süüriast, Türgi kaudu. Ta reisis edasi läbi endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi, Serbia ja Ungari. Seejärel läks ta üle piiri Austriasse, kus taotles varjupaika. Kõik tema piiriületused olid ebaseaduslikud. Austria ametiasutused kohaldasid III peatüki kriteeriumidega samaväärseid Dublini II määruse sätteid ning järeldasid, et vastutav liikmesriik on Ungari. Ungari ametiasutused soostusid tema taotluse läbi vaatama. S. Abdullahi aga üritas väita, et vastutavaks liikmesriigiks tuleb pidada Kreekat, sest seal oli ta esmalt liidu territooriumile saabunud. Sel ajal oli varjupaigataotlejate tagasisaatmine Kreekasse peatatud. Nii oleks see võimaldanud tal taotleda enda taotluse läbivaatamist Austrias.

49. Minu arvates ei tohi õiguse nõuda läbivaatamist ulatuse kindlakstegemiseks kohtuotsust Abdullahi lihtsalt käesolevasse asja üle kanda, ja seda kahel põhjusel.

50. Esiteks puudutas kohtuasi Abdullahi väga spetsiifilisi (ja väga keerulisi) faktilisi asjaolusid, sealhulgas mitut ebaseaduslikku piiriületust, millest kujunes olukord, kus varjupaigataotleja oli (potentsiaalselt) seotud mitte kahe, vaid *kolme* liikmesriigiga. Ainuüksi selle põhjal on selge, et käesolev asi on vägagi teistsugune ja seetõttu tuleb teha vahet.

51. Puuduvad viited sellele, nagu oleks M. Ghezelbash saabunud 17. detsembril 2013 Prantsusmaale ebaseaduslikult. Tal oli viisa, ta saabus riiki, kuid ei palunud seal varjupaika.[47] Samuti ei ole tuvastatud, et ta liikus enne varjupaigataotluse esitamist läbi Prantsusmaa Madalmaadesse.

52. Erinevalt S. Abdullahist ei väida M. Ghezelbash, et III peatüki kriteeriumide kohaselt on vastutav liikmesriik mitte Prantsusmaa, vaid mingi muu riik, mis ei saa tema varjupaigataotlust läbi vaadata, sest seal on süsteemseid puudusi ja võidakse rikkuda tema õigusi, mis tulenevad harta artiklist 4, mistõttu tuleb tema taotlus läbi vaadata seal, kus ta selle esitas. W. Ghezelbash väidab, et Madalmaad on see riik, kus ta esitas esmalt rahvusvahelise kaitse taotluse (artikli 7 lõige 2 ja et artikli 12 lõige 4 ei ole kohaldatav, sest ta lahkus (enda väitel) liidu territooriumilt 18. detsembril 2013, naasis koduriiki ning reisis hiljem Iraanist Türgi kaudu Madalmaadesse. Sellepärast, nagu mina aru saan, taotleb ta kohtulikku kontrolli küsimuses, kas pädevad ametiasutused on õigesti kohaldanud Dublini III määruse artikli 12 lõike 4 esimeses lõigus sätestatud kriteeriume.

53. Teiseks erinevad Dublini III määruse artikli 27 lõike 1 tingimused, mida Euroopa Kohtul palutakse nüüd tõlgendada, märkimisväärselt Dublini II määruse artikli 19 lõike 2 sõnastusest, mida käsitles Euroopa Kohtu otsus Abdullahi. Niisiis arvan, et kohtuotsuses Abdullahi kasutatud põhjenduskäiku ei saa lihtsalt automaatselt järglassätte suhtes kohaldada.

Dublini III määruse artikkel 27

54. Järgnevalt käsitlen kõigepealt Dublini III määruse artikli 27 lõike 1 konteksti ja sõnastust, arvestades põhjendusi, milles on ette nähtud selle sätte eesmärk ja määruse üldised sihid. Siis kaalun sellest lähtudes artikli 27 lõike 1 tõlgendamise kolme võimalust, mis on Euroopa Kohtule välja pakutud.

55. Sissejuhatuseks märgin, et enne kui tehakse üleandmisotsus, mida saab artikli 27 alusel läbi vaadata, peab varjupaigataotleja asukohaliikmesriik kohaldama III peatüki kriteeriume ja kaaluma, kas vastutav liikmesriik on tema või mingi muu liikmesriik. Kui teine riik nõustub olema vastutav liikmesriik, võib esimene liikmesriik teha üleandmisotsuse. Juba selle järgu suhtes on seatud Dublini III määrusega (artikli 26 lõigetes 1 ja 2) sisse menetluslikud tagatised, mida Dublini II määrus ei sisaldanud. Need sätted sisaldavad üksikasjalikke reegleid, mille kohaselt esimene liikmesriik peab taotlejale üleandmisotsusest teatama ja andma teavet taotleja käsutuses olevate õiguskaitsevahendite, sealhulgas õiguse kohta taotleda üleandmisotsuse täitmise peatamist.

56. Taotleja ei saa esitada vaidlustamisavaldust ega läbivaatamise taotlust enne, kui palve esitanud riik teeb üleandmisotsuse. Vaidlustada – kui seda tehakse – saab üleandmisotsuse, mitte palve saanud liikmesriigi nõusoleku võtta vastutus kui sellise. See on ka loogiline, sest üleandmisotsus on see, mis asjaomast varjupaigataotlejat otseselt mõjutab.

47 — M. Ghezelbash ise väidab, et tal ei olnud sel ajal vajadust varjupaika paluda: vt käesoleva ettepaneku punktid 29 ja 30. See, kas M. Ghezelbashi väited on piisavalt tõendatud, on pädeva siseriikliku asutuse hinnata ning sellega seotud faktilisi asjaolusid saab kontrollida ainult siseriiklik kohus.

57. Seejärel loob Dublini III määruse artikli 27 lõige 1 üheselt „õiguse tõhusale õiguskaitsele“. Samuti on täpsustatud selle õiguskaitse olemus: „üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus“. Tuleks tähele panna mitmeid erinevusi, lisandusi ja selgitusi artikli 27 lõike 1 sõnastuses võrreldes selle eelkäijaga, s.o Dublini II määruse artikli 19 lõikega 2.

58. Esiteks on õigus vaidlustada üleandmisotsus (või taotleda selle läbivaatamist) kõikidel varjupaigataotlejatel,[48] kelle kohta üleandmisotsus on tehtud. Teiseks on õigus vaidlustamisele või läbivaatamisele väljendatud kategoorilisena („taotlejal […] on õigus […]“). Kolmandaks võib vaidlustamine või läbivaatamine hõlmata nii faktilisi kui ka õiguslikke asjaolusid. Neljandaks on vaidlustamise või läbivaatamise võimaldamise eesmärk võimaldada pädevate ametiasutuste haldusotsuse kohtulikku järelevalvet (kuna seda tehakse „kohtus“). Lõpuks peavad liikmesriigid andma taotlejatele ka mõistliku tähtaja, mille jooksul õigust tõhusale õiguskaitsele teostada (artikli 27 lõige 2).

59. Dublini III määruse artikli 27 lõikes 1 ei ole täpsustatud, milliste üleandmisotsuseni viinud pädeva asutuse otsustamismenetluse osade suhtes on võimalik selles lõikes ette nähtud vaidlustamine või läbivaatamise taotlemine. Euroopa Kohtu menetluses on välja pakutud kolm võimalust.

60. *Esimene võimalus* (mida toetavad Madalmaad) on see, et – lihtsalt väljendudes – miski ei ole muutunud. Üleandmisotsuse saab praegu – nagu varemgi – vaidlustada ühelainsal piiritletud alusel, millele osutab kohtuotsus Abdullahi. See alus oli juba Dublini III määruse artikli 3 lõike 2 teises lõigus kodifitseeritud.[49] Seega, kui taotlejat ei ole võimalik üle anda algselt vastutavaks määratud liikmesriigile, sest on piisavalt alust arvata, et sealses varjupaigamenetluses on süsteemseid vigu ning taotlejate vastuvõtutingimused selles liikmesriigis võivad endaga kaasa tuua harta artikli 4 tähenduses ebainimliku või alandava kohtlemise, peab vastutavat liikmesriiki määrav liikmesriik jätkama III peatükis sätestatud kriteeriumide kontrollimist, et teha kindlaks, kas vastutavaks saab määrata muu liikmesriigi.

61. *Teine võimalus* (mille on esitanud Prantsusmaa ja komisjon) on nõustuda, et lisaks nimetatud alusele loob artikli 27 lõige 1 õiguse vaidlustamisele ja läbivaatamise taotlemisele juhtudel, mil Dublini III määrusega on antud taotlejale sõnaselgelt õigusi, mis kajastavad hartaga kaitstud materiaalõiguslikke põhiõigusi.[50] Kui (ent ainult juhul, kui) taotleja väitel on pädevate ametiasutuste otsus rikkunud üht nendest „kaitstud õigustest“, on tal artikli 27 lõike 1 alusel ka õigus üleandmisotsus vaidlustada või taotleda selle läbivaatamist.

62. *Kolmas võimalus* (mille on välja pakkunud M. Ghezelbash) on tõlgendada artikli 27 lõiget 1 nii, et see annab laiema õiguse vaidlustamisele või läbivaatamise taotlemisele, millega tagatakse kohtulik järelevalve selle üle, kuidas pädevad ametiasutused asjakohaseid õigusnorme (sealhulgas III peatüki kriteeriume) nendele esitatud faktiliste asjaolude suhtes kohaldavad.

63. Kuna sõnastusest ei selgu, milline nendest võimalustest paika peab, on vaja vaadata määruse eesmärke ja konteksti.[51]

48 — Ja ka „muul […] isikul“, nagu on ette nähtud Dublini III määruse artikli 27 lõikes 1. Niisuguseid isikuid võib olla kahesuguseid: 1) kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kes on läbivaatamise käigus taotluse tagasi võtnud ja esitanud taotluse mõnes muus liikmesriigis või kes viibib elamisloata mõne muu liikmesriigi territooriumil (artikli 18 lõike 1 punkt c); ja 2) kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kelle taotlus on tagasi lükatud ja kes on esitanud taotluse mõnes muus liikmesriigis või kes viibib elamisloata mõne muu liikmesriigi territooriumil (artikli 18 lõike 1 punkt d).

49 — Artikli 3 lõikes 2 on kodifitseeritud Euroopa Kohtu otsus NS, C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, punkt 94. Kuna (26. juunil 2013 vastu võetud) Dublini III määrus eelnes Euroopa Kohtu otsusele Abdullahi (mis tehti 10. detsembril 2013) peaaegu kuus kuud, ei saa eeldada, et see kohtuotsus oli Dublini III määrusesse inkorporeeritud või selles kodifitseeritud.

50 — Euroopa Kohtu menetluses toodi selliste õiguste näideteks õigus saada teavet (artikkel 4), õigus isiklikule vestlusele (artikkel 5) ja õigus perekonna taasühinemisele (artiklid 9-11). Kohtuistungil kinnitas M. Ghezelbashi esindaja, et kaebaja *ei ole* siseriikliku kohtu menetluses väitnud, nagu oleks ühtegi nendest õigustest rikutud.

51 — Kohtuotsus Petrosian jt, C-19/08, EU:C:2009:41, punkt 34.

64. Kindlasti on üheks nendest eesmärkidest seada sisse selge ja toimiv menetlus varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramiseks, lähtudes erapooletutest kriteeriumidest, mis on õiglased nii liikmesriikide kui ka asjaomaste isikute seisukohast. Eelkõige peaks see menetlus võimaldama kiiresti määrata vastutav liikmesriik, et tagada tegelik juurdepääs rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele ja mitte seada ohtu eesmärki menetleda rahvusvahelise kaitse taotlusi kiiresti.[52] Veel üks väljendust leidnud Dublini III määruse eesmärk aga on parendada varjupaigataotlejatele võimaldatavat õiguskaitset.[53] Kas Dublini III määruse artikli 27 lõikega 1 varjupaigataotlejatele sõnaselgelt ette nähtud laiendatud õiguskaitset tuleks varjupaigataotluste kiirema menetlemise huvides tõlgendada kitsalt?

65. Dublini III määruse põhjenduses 19 (mis materiaalõiguslikult väljendub artikli 27 lõikes 1) on selgelt märgitud, et taotlejate õiguste tõhusa kaitse tagamine ja õiguse tagamine tõhusale õiguskaitsevahendile seoses isikute üleandmisotsustega peavad hõlmama nii „käesoleva määruse kohaldamist“ kui ka „selle liikmesriigi õigusliku tegeliku olukorra hindamist, kuhu taotleja [võidakse] üle an[da]“.

66. Mulle näib, et nimetatud teises tagatises on määratletud see, mis on nüüd kodifitseeritud Dublini III määruse artikli 3 lõike 2 teises lõigus. Esimest tagatist on loomulik tõlgendada nii, et artikli 27 lõike 1 kohaldamisala hõlmab seda, kuidas liikmesriigid Dublini III määrust kohaldavad.

67. Artikli 27 lõike 1 sõnastuse, põhjenduses 19 ette nähtud kaheosalise tagatise ja minu eespoolsete kommentaaride põhjal seoses kohtuotsusega Abdullahi[54] näib mulle, et *esimene võimalus* tuleb kõrvale jätta ning valida *teise* ja *kolmanda võimaluse* vahel.

68. Peamised *teise võimaluse* kasuks välja pakutud põhjendused on see, et kitsas tõlgendus on seadusandliku raamistikuga paremini kooskõlas. Väidetavalt on Dublini III määrus riikidevaheline meede; kui see, kuidas liikmesriigid kohaldavad III peatüki kriteeriume, alluks kohtulikule kontrollile artikli 27 lõike 1 alusel, lakkaks süsteem toimimast, sest vastutava liikmesriigi kiiret määramist oleks võimatu tagada; ning just selleks ette nähtud mehhanismid hoiavad ära nn *forum shoppingut* (s.o võimalusi esitada ühel ajal või järjest mitu eri taotlust), mida tulekski pärssida.

69. Need argumendid mind ei veena.

70. Esiteks näib Dublini III määruse puht riikidevahelise instrumendina kirjeldamine mulle üleliia lihtsustatud. Ehkki teatavad aspektid jäävad kahtlemata riikidevaheliseks,[55] on seadusandja kehtestanud ja tugevdanud teatavaid isiklikke materiaalõigusi ja menetluslikke tagatisi. Esimest liiki aspektide näide on artiklites 9-11 ette nähtud õigus perekonna taasühinemisele. Teisest aga annavad tunnistust näiteks artiklid 4 (taotleja õigus saada teavet) ja 5 (õigus isiklikule vestlusele). Mõlemad nimetatud artiklid toonitavad Dublini III määruse raames vastutava liikmesriigi määramise menetluses taotleja poolt antud teabe tähtsust. Ometi oleks taotlejal teise võimaluse alusel õigus vaidlustada üleandmisotsus isikliku vestluse ärajäämise korral, kuid ei oleks õigust vaidlustada niisugune üleandmisotsus, mille puhul on selge, et pädevad ametiasutused said selle teha üksnes jättes arvestamata teabe, mille taotleja andis selle isikliku vestluse käigus.

71. Teiseks näib mulle, et artikli 27 alusel vaidlustamise või läbivaatamise süsteemi hallates säilitavad liikmesriigid enda käsutuses võimsad vahendid. Nii võivad nad artikli 27 lõike 3 alusel valida, kas anda õigus jääda liikmesriiki, kuni selguvad vaidlustamise või läbivaatamise tulemused, või (automaatselt või taotleja palvel) peatada üleandmine. Nii ei määra üleandmise kiirust täielikult see, kas taotleja vaidlustab otsuse või taotleb selle läbivaatamist – vaid see oleneb ka liikmesriigi valitud ja kehtestatud

52 — Vastavalt põhjendused 4 ja 5.

53 — Vt põhjendus 9.

54 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 48-53.

55 — Näiteks artiklis 37 ette nähtud lepitusmenetlus.

reeglitest. Samuti võivad liikmesriigid artikli 27 lõike 6 teise lõigu alusel piirata õigusabi kasutamise võimalust, kui pädeva asutuse või kohtu hinnangul ei ole vaidlustamisel või läbivaatamisel realistlikke eduvõimalusi. Üleüldse on Dublini III määrusega kehtestatud sätteid, et protsessi üldiselt varasemaga võrreldes kiirendada ja tõhustada. Tähtaegu on lühendatud ja lisatud uusi ajalisi piire.[56] Kõikide nende mehhanismide olemasolu osutab sellele, et liikmesriigid saavad tõhusalt ära hoida Dublini III määruse süsteemi takerdumist, mida võib põhjustada alusetu või pahatahtlik vaidlustamine või läbivaatamistaotluste esitamine. Pealegi märkis Euroopa Kohus oma otsuses Petrosian (kaaludes kohtulikku kaitset, mida tagasid liikmesriigid, kelle kohtud võisid peatada üleandmisotsuse rakendamise Dublini II määruse artikli 19 lõike 2 alusel), et seadusandja tahe ei hõlmanud niisuguse kaitse ohverdamist varjupaigataotluste kiirema menetlemise huvides.[57]

72. Lisan, et võimalused vaidlustada III peatüki kriteeriumide kohaldamist ei ole piiramatud. Näiteks ei kuuluks artikli 27 lõike 1 kohaldamisalasse iga artiklis 12 ette nähtud elamislubasid ja viisasid puudutavate kriteeriumide kontrolliga seotud kaebus. Niisiis ei takista see, et sellised dokumendid võivad olla välja antud väljamõeldud või vale identiteedi või valede, võltsitud või kehtetute dokumentide alusel, vastutuse määramist väljaandjaliikmesriigile.[58]

73. Seda arvestades näib mulle, et menetlusse astunud liikmesriikide pakutud „paisuvärava“ argument võib olla ülepingutatud artikli 27 lõikele 1 sellise tõlgenduse andmise tagajärgede suhtes, mille kohaselt annab see säte kohtulikku kontrolli hõlmava õiguse III peatüki kriteeriumide kohaldamise vaidlustamisele või läbivaatamisele.

74. Kolmandaks ei saa haldusotsuse kohtuliku kontrolli taotlemist minu arvates õieti *forum shoppinguga* võrdsustada. Saan aru nii, et artikli 27 alusel vaidlustamise või läbivaatamise võimalus kaitseb isikut asjakohaste faktiliste asjaolude arvestamata jätmise või väärkäsitamise ning asjakohaste õigusnormide väärtõlgendamise ja -kohaldamise eest. Õigusriigi põhimõttel rajanevas Euroopa Liidus[59] on see kindlasti õiguspärane eesmärk.

75. Sellepärast asun nüüd kaaluma *kolmandat võimalust*.

76. Olen juba märkinud, et minu arvates tuleb artikli 27 lõiget 1 tõlgendada vähemalt sama laialt kui väljapakutud teist võimalust. Käesolevas asjas aga ei tugine M. Ghezelbash Dublini III määrusega antud konkreetse õiguse – nagu näiteks artiklites 4 ja 5 antud õigused – rikkumisele ega ka artiklite 9-11 sätetele, mis käsitlevad perede taasühinemist. Ta soovib vaidlustada selle, kuidas pädevad ametiasutused kohaldasid III peatüki kriteeriume, mille tagajärjeks oli üleandmisotsus, mille täitmise korral saadetakse ta Madalmaadest Prantsusmaale. *Kui* – ja ma rõhutan seda sõna – tema versioon faktilistest asjaoludest, mida toetavad kaudsed tõendid, paika peab, esitas ta rahvusvahelise kaitse taotluse tõesti esmalt Madalmaades ning III peatüki kriteeriumide kohaldudes tuleb tema taotlust seal menetleda. Kui artikli 27 lõiget 1 ei tõlgendata kooskõlas kolmanda võimalusega, puudub mehhanism, mille kaudu ta saaks oma seisukohad tegelikult teatavaks teha ja selle üleandmisotsuse vaidlustada.

77. Minu lähtekoht kolmanda võimaluse analüüsimisel on see, et üleandmisotsus võib riivata varjupaigataotleja huve. Kui see nii ei oleks, ei oleks olnud ka erilist põhjust kehtestada Dublini III määruse artikli 27 lõikes 1 kategooriline vaidlustamise või läbivaatamise õigus.

78. Kas üleandmisotsus võib riivata varjupaigataotleja huve väljaspool seda konteksti, mida hõlmaks teine võimalus?

56 — Vt Dublini III määruse VI peatükk, mis käsitleb varjupaigataotleja vastu- ja tagasivõtmise menetlusi.

57 — Kohtuotsus Petrosian jt, C-19/08, EU:C:2009:41, punkt 48.

58 — Vt artikli 12 lõige 5.

59 — Vt nt kohtuotsus van Gend & Loos, 26/62, EU:C:1963:1 seoses üksikisikute valvsusega oma õiguste kaitsel. Vt õigusriigi põhimõtte kohta ka kohtuotsus *Schrems*, C-362/14, EU:C:2015:650, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika.

79. Oletagem, et kolmanda riigi kodanik, keda peetakse koduriigis kahtlaseks, sest ta on „üliõpilasest poliitiline aktivist“, otsustab jätkata õpinguid välismaal. Ta külastab vahetusüliõpilasena lühidalt liikmesriiki A, kus ülikool on valmis ta vastu võtma, kuid ei saa kindlustada õpingute rahastamist. Ta pöördub tagasi koduriiki ning proovib seejärel akadeemilise võrgustiku toel uuesti liikmesriigis B, kus talle pakutakse kolmeaastast kraadiõppestipendiumi. Esialgu ei ole tal õieti põhjust liikmesriigis B varjupaika taotleda. Igatahes süüvib ta vastuvõtvas liikmesriigis õpingutesse, saab uusi sõpru ja lõimub uude keskkonda. Tema koduriigis aga halveneb samal ajal olukord ning kuna tema poliitilised vaated on teada, saab tast seal *persona non grata*. Esimese kraadiõppeaasta möödudes otsustab ta taotleda liikmesriigis B poliitilist varjupaika. Pädevad ametiasutused aga kohaldavad III peatüki kriteeriume ja – kuna tema põgus visiit liikmesriiki A on dokumentaalselt tõendatud – paluvad liikmesriigil A tema varjupaigataotlus läbi vaadata, mida too nõustubki tegema, ning võtavad sellest lähtudes vastu üleandmisotsuse, mis tühistab tema tudengiviisa ja mille täitmise korral saadetakse ta liikmesriigist B liikmesriiki A. Pakun, et selle näite faktiliste asjaolude põhjal oleks raske järeldada, et üleandmisotsus varjupaika taotleva tudengi huve ei riivanud.

80. Sellega seoses märgin, et arusaam, nagu oleks vastuvõtva liikmesriigi määramine alati taotleja suhtes neutraalne, ei ole üldtunnustatud seisukoht.[60] Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi „Strasbourgi kohus“) on seadnud küsimärgi alla[61] ja Euroopa Kohus on muidugi tunnistanud, et puudub lõplik eeldus, et varjupaigataotleja taotluse läbivaatamise eest esimeses järjekorras vastutavas liikmesriigis peetakse kinni tema põhiõigustest.[62] Euroopa Kohtu praktika, kui käsitleda seda analoogia alusel, viitab mujalgi samamoodi sellele, et vastutava liikmesriigi määramisel võib taotleja isikliku seisukoha arvessevõtmine olla kohasem kui asjaomasele isikule tekkiva mõju arvestamata jätmine.[63]

81. Asja sisu võib kokku võtta lihtsalt: kas juhul, kui on tõendeid, mis võiksid toetada mõeldavat väidet, et üleandmisotsus põhineb III peatüki kriteeriumide vääral kohaldamisel, annavad tõhusa kaitse põhimõte ja/või kaitseõigused põhjust järeldada, et taotleja peaks saama selle üleandmisotsuse Dublini III määruse artikli 27 lõike 1 alusel vaidlustada?

82. Euroopa Kohus on seoses direktiiviga 2004/83 juba märkinud, et kaitseõiguste tagamine on üks liidu õiguse aluspõhimõte.[64] Mulle näib analoogia alusel, et sama peab kehtima ka seoses Dublini III määrusega, mis määrab selle, milline liikmesriik ühe või teise taotluse suhtes direktiivi 2004/83 järglast ehk kvalifitseerumisdirektiivi kohaldab. Peale selle kinnitab kaitseõigusi ka harta artikkel 47, mis tagab, et austada tuleb nii kaitseõigusi kui ka õigust asja õiglasele arutamisele kõigis kohtumenetlustes.[65] Euroopa Kohtus välja kujunenud praktika kinnitab, kui tähtis on õigus olla ära kuulatud ja selle õiguse väga suurt ulatust liidu õiguskorras, sedastades, et seda õigust tuleb kohaldada igas menetluses, mis võib viia isiku huve riivava otsuse tegemiseni.[66]

60 — Vt nt Morgades Gil, S., „The discretion of States in the Dublin III system for determining responsibility for examining applications for asylum: What remains of the sovereignty and humanitarian clauses after the interpretations of the ECtHR and CJEU?“, *International Journal of Refugee Law*, 2015, lk 433.

61 — Vt nt Euroopa Inimõiguste Kohtu (suurkoda) otsus kohtuasjas Tarakhel *vs.* Šveits (avaldus nr 29217/12), *Recueil des arrêts et décisions*, 2014 (väljavõtted).

62 — Kohtuotsus NS, C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, punktid 81, 99 ja 100.

63 — Vt nt kohtuotsused K, C-245/11, EU:C:2012:685, ning MA jt, C-648/11, EU:C:2013:367; vt samuti kohtuotsus Cimade ja GISTI, C-179/11, EU:C:2012:594.

64 — Vt kohtuotsus M.M., C-277/11, EU:C:2012:744, punkt 81.

65 — Vt kohtuotsus M.M., C-277/11, EU:C:2012:744, punkt 82, kus Euroopa Kohus mainib ka harta artikliga 41 tagatud õigust heale haldusele.

66 — Vt kohtuotsus M.M., C-277/11, EU:C:2012:744, punkt 85.

83. Harta artiklis 47 ette nähtud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile vastab inimõiguste konventsiooni artikliga 13 tagatud õigustele. Harta artikli 52 lõikest 3 tulenevalt on selle sätte kohaldamisala tõlgendamisel asjakohane Strasbourgi kohtu praktika. Nimetatud kohus on märkinud, et siseriiklikul tasandil peab olema võimalik kasutada õiguskaitsevahendeid tagatud õiguste ja vabaduste rakendamiseks. Seal nõutakse siseriiklikku õiguskaitsevahendit, mille puhul käsitletaks põhjendatava kaebuse sisu ja võetakse asjakohased meetmed, ning see õiguskaitsevahend peab toimima nii praktikas kui ka õiguses. [67]

84. Minu arvates räägivad need argumendid Dublini III määruse artikli 27 lõike 1 tõlgendamise kolmanda võimaluse kasuks.

Palve esitanud liikmesriigi kohustused seoses varjupaigataotleja antud teabega

85. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib samuti teada, kas niisugusel juhul nagu põhikohtuasjas peab kehtima artikli 27 lõike 1 alusel vaidlustamise või läbivaatamise taotlemise õigus, kui palve saanud liikmesriik nõustub varjupaigataotluse läbi vaatama, kuid pärast sellest nõusolekust teatamist esitab taotleja tõendeid, mis tähendavad, et see nõusolek võinuks jääda andmata, kui palve esitanud liikmesriik oleks kõnealused dokumendid läbi vaadanud või esitanud kõnealused tõendid palve saanud liikmesriigi ametiasutustele. [68]

86. Madalmaad vaidlustavad eelotsusetaotluse esitanud kohtu järeldused selle kohta, kuidas käsitleti M. Ghezelbashi esitatud tõendeid seoses tema naasmisega Iraanist Prantsusmaale 2013. aastal. Madalmaade sõnul vaatasid sealsed ametiasutused need dokumendid läbi, kuid ei pidanud neid tõendusväärtust omavaks ja sellest lähtudes ei andnud neid Prantsusmaa ametiasutustele edasi.

87. Esiteks on üksnes siseriiklik kohus pädev faktiliselt tuvastama, kas Madalmaade ametiasutused vaatasid M. Ghezelbashi esitatud tõendid läbi või mitte. Samamoodi saab üksnes siseriiklik kohus hinnata nende tõendite tõendusväärtust, asjakohasust ja seda, kas need pidanuksid üleandmisotsust mõjutama.

88. Teiseks kujutab M. Ghezelbashi esitatud materjal (mis, meenutan, sisaldas tõendit tema arstilt ja Iraanis asuva kinnistu müügidokumente) endast kaudseid tõendeid rakendusmääruse II lisa B-loetelu punkti 9 tähenduses. Mida on vaja tagamaks, et varjupaigataotleja saab kasutada tõhusat õiguskaitset Dublini III määruse artikli 27 lõike 1 tähenduses? Kas nende tõendite läbi vaatamata jätmine ja/või palve saanud riigile edastamata jätmine peaks andma alust selle sätte kohaseks vaidlustamiseks või läbivaatamiseks?

89. Harta artikliga 47 tagatud kohtuliku kontrolli tõhusus eeldab hinnangu andmist selle kohta, kas otsuse põhjendused on õiguspärased ja kas otsust tehes võeti arvesse piisavalt faktilisi asjaolusid. Seega ei saa kohtulik kontroll piirduda abstraktse hinnangu andmisega aluseks võetud põhjuste veenvuse kohta, vaid peab puudutama seda, kas need põhjused või vähemalt üks neist, mida on peetud üksi piisavaks seda otsust argumenteerima, on tõendatud. [69] Käesoleva asja kontekstis tähendab see üleandmisotsuse aluseks olnud asjakohaste III peatüki kriteeriumide kohaldamisega seotud faktiliste asjaolude kontrollimist.

67 — Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 6. juuni 2013. aasta otsus kohtuasjas Mohammed *vs.* Austria (avaldus nr 2283/12), punktid 69 ja 70.

68 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 31 ja 32.

69 — Vt analoogia alusel kohtuotsus komisjon jt *vs.* Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518, punkt 119.

90. Artikli 27 lõikes 1 ei ole täpsustatud, kuidas seda läbivaatamist teostada. Sellepärast on tegu küsimusega, mille üle peab otsustama siseriiklik kohus vastavalt siseriiklikele menetlusnormidele. Need normid reguleerivad ka kontrollimenetluse intensiivsust ja tulemust – st kas siis, kui vaidlustamine osutub edukaks, saadetakse taotlus tagasi pädevatele siseriiklikele ametiasutustele uuesti läbivaatamiseks või teevad kohtud ise otsuse, kusjuures alati tuleb lähtuda tõhususe põhimõttest.[70]

91. Sellest järeldan, et Dublini III määrust tuleb tõlgendada nii, et taotlejal on (niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas) õigus üleandmisotsuse vaidlustamisele või läbivaatamisele artikli 27 lõike 1 alusel ning õigus paluda, et siseriiklik kohus kontrolliks, kas III peatükis sätestatud kriteeriume on tema suhtes õigesti kohaldatud. Harta artikliga 47 tagatud kohtuliku kontrolli tõhusus eeldab hinnangu andmist selle kohta, kas üleandmisotsuse põhjendused on õiguspärased ja kas otsust tehes võeti arvesse piisavalt faktilisi asjaolusid. Selle uurimist, kas III peatüki kriteeriume on konkreetsel juhul objektiivselt ja õiglaselt kohaldatud, reguleerivad siseriiklikud menetlusnormid. Tõhususe põhimõtet arvestades reguleerivad need normid ka vaidlustamise või läbivaatamise menetluse intensiivsust ja tulemust.

Teine ja kolmas küsimus

92. Teises küsimuses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas juhul, kui varjupaigataotleja ei saa tugineda III peatüki kriteeriumidele, on tal õigus vaidlustamisele või läbivaatamisele Dublini III määruse artikli 27 lõike 1 alusel üksnes juhtudel, kui küsimus on sama määruse artiklis 7 viidatud perekondlikes asjaoludes, või on selleks ka muid aluseid.

93. Kui Euroopa Kohus nõustub minu eelistusega kolmanda võimaluse suhtes, ei ole teisele küsimusele vaja vastata. Kui aga Euroopa Kohus ei soovi seda laiemat põhjenduskäiku järgida, siis tuleneb minu arutlusest seoses Euroopa Kohtule välja pakutud teise võimalusega[71] minu seisukoht, et varjupaigataotleja võib paluda Dublini III määruse artikli 27 lõike 1 alusel algatada kohtumenetluse, et vaidlustada konkreetselt selle määrusega antud materiaal- või menetlusõiguse väidetav rikkumine. Käesolevas menetluses Euroopa Kohtus välja pakutud näidete hulgas olid alaealistele antud tagatised (artiklid 6 ja 8) ning õigus perekonna taasühinemisele (artiklid 9-11). Rõhutan, et kuna minu lähenemisviisi kohaselt ei ole teisele küsimusele vaja vastata, ei ole ma Dublini III määrust täielikult ja üksikasjalikult läbi uurinud; samuti ei ole ma üritanud koostada ammendavat loetelu õigustest, mille väidetav rikkumine võib teise võimaluse paikapidavuse korral alluda vaidlustamisele artikli 27 lõike 1 alusel.

94. Minu vastusest teisele küsimusele tuleneb, et ka kolmandat küsimust ei ole vaja kaaluda. Täielikkuse huvides lisan, et näib, et M. Ghezelbash ei ole püüdnud siseriiklikus kohtumenetluses tugineda ühelegi materiaal- ega menetlusõigusele, millele juhiti seoses teise võimalusega Euroopa Kohtu tähelepanu. Seetõttu näivad kaudsed tõendid, millele ta püüab tugineda (ja mida olen käsitlenud käesoleva ettepaneku punktides 85-90), mulle asjakohased üksnes III peatüki kriteeriumide kohaldamise kontekstis.

70 — Vt analoogia alusel kohtuotsus Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, punkt 60.

71 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 68-74.

Ettepanek

95. Kõiki neid kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Rechtbank Den Haagi (Haagi esimese astme kohus, Madalmaad) ‘s-Hertogenboschi kohtumaja küsimustele järgmiselt:

— Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrust (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, tuleb tõlgendada nii, et taotlejal on niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas õigus üleandmisotsuse vaidlustamisele või läbivaatamisele artikli 27 lõike 1 alusel ning õigus paluda, et siseriiklik kohus kontrolliks, kas III peatükis sätestatud kriteeriume on tema suhtes õigesti kohaldatud. Harta artikliga 47 tagatud kohtuliku kontrolli tõhusus eeldab hinnangu andmist selle kohta, kas üleandmisotsuse põhjendused on õiguspärased ja kas otsust tehes võeti arvesse piisavalt faktilisi asjaolusid. Selle uurimist, kas III peatüki kriteeriume on konkreetsel juhul objektiivselt ja õiglaselt kohaldatud, reguleerivad siseriiklikud menetlusnormid. Tõhususe põhimõtet arvestades reguleerivad need normid ka vaidlustamise või läbivaatamise menetluse intensiivsust ja tulemust.

— Teisele ega kolmandale küsimusele ei ole vaja vastata.